

Esitelmä tsa 25/31.3.1983

MERIKARVIAN SÄYNÄSKORVEN KAIVAUSKERTOMUS 1982

Merikarvia, Alakylä, Säynäskorvenmäki

Rikalainen 35⁵

omistaja: Aarno Pitkäranta, puh. 939/511102

pk 1142 12

x 6858 30

y 531 35

z 24 m

inv.kertomus; Siiriäinen 1967

kaiv.kertomus; Kuokkanen 1981

tutkimuskohteet: röykkiöt n:o 13 ja n:o 15

löydöt: -

liitteet: 9 karttalehteä

1 kuvaluetteloliite

28 valokuvaa

Turussa 23.3.1983

Timo Kuokkanen

Kaivauskertomus hautaröykkiöiden tutkimuksista Merikarvian Alakylän Säynäskorvenmäellä 31.5.-18.6.1982. Kaivaukset suoritettiin Turun yliopiston suomalaisen ja vertailevan arkeologian osaston toimesta, kustannuksista vastasi Merikarvian kunta. Tutkimuksiin osallistui allekirjoittaneen lisäksi fil. yo. Jukka Sipilä ja puolipäiväisesti 5 merikarvialaista.

Kertomukseen liittyy: 9 karttalehteä
1 kuvaluetteloliite
28 valokuvaa

Kesän 1982 kaivaukset liittyivät edellisvuoden tutkimuksiin. Silloin oli poistettu päällyskasvillisuus rengasmaisen raunion n:o 15 päältä, mutta ajanpuutteen vuoksi ei varsinaista tutkimusta ehditty aloittaa. Nyt tutkittiin raunion n:o 15 lisäksi n:o 13, sekä täydennettiin yleiskarttaa. (edellisvuoden kaivauksista ks. T. Kuokkasen kaiv.kertomus 1981)

Yleiskarttaan lisätyt röykkiöt (n:ot 16-27, ks. yleiskartta n:o 1) sijoittuvat lähes samalle alueelle kuin edellisvuonna kartoitetut rauniot; kaikki ovat mäen kaakkois- ja etelärinteissä. Raunioalueen lounaisosassa on varsin tiheä ryhmittymä, josta valittiin tutkittavaksi röykkiö n:o 13. Se vastaa kooltaan ja muodoltaan suurta osaa Säynäskorvenmäen raunioista.

Röykkiö n:o 15

Röykkiö sijoittuu peruskarttalchdelle n:o 1142 12

x-koordinaatti = 6858 16

y-koordinaatti = 531 38

Kiintopisteen korkeus merenpinnasta on 21 m. (kp: 124 ; alkuperäinen kp: pk 1142 09, x 6859 42, y 527 96, z 5.37 m)

Röykkiö sijaitsee Säynäskorvenmäen eteläpuolisessa notkelmassa 95 m rauniosta n:o 1 etelään. Röykkiön eteläpuolella maasto alkaa nousta ja muuttuu laakeaksi avokallioalueeksi. Kasvillisuus on nuorta sekametsää ja pensaikkoa. Ennen päällyskasvillisuuden poistoa rauniossa oli näkynyt suurten kivien muodosta-

ma rengasmaisen valli. Raunion keskiosa oli varsin matala. Kasvillisuuden poiston jälkeen raunion halkaisijat olivat pohjois-eteläsuunnassa 9 m ja itä-länsisuunnassa 8 m. Rengasvallin sisähalkaisija vaihteli 3-3.5 m. Röykkiön korkeus oli suurimmillaan 1 m. Muodoltaan röykkiö oli varsin säännöllisen pyöreä. Kiviaines vaihteli kooltaan suuresti, nyrkinkokoisista lähes 2 m³ suuruiseen kiveen. Suurin osa kivistä oli harmaita graniittisia seoskiviä. Joukossa oli muutamia paloja punaista satakunnan hiekkakiveä. Muodoltaan kivet olivat usein pyörityneitä. Vaikka rengasvallilta oli ilmeisesti vierinyt useita kiviä keskustaan ja ulkopuolelle, ei selviä penkomisjälkiä ollut havaittavissa.

Rengasvalli koostuu luontaisista tai asetelluista suurista kivipaasista, joiden välit on täytetty pienemmällä kivillä. Kivipaasien ulkosivuille oli kerätty pienemmistä kivistä 0.5-1.5 m leveä lievekiveys, joka oli paksuin paasien kyljessä ja oheni ulospäin mentäessä. Paikoin lievekiveys ulottui paasien tasalle asti. Koillisivulla rengasvalli koostui pienemmistä kivistä. Rengasvallin sisäpuolella röykkiön pohja oli lähes näkyvässä. Pohjalla oli lukuisia keskikokoisia kiviä. Raunion eteläosassa, jossa olivat kolme suurinta kiveä (hokkaimman suurin ulottuvuus oli n. 2 m), vallin sisäreuna oli pystysuora. Pohjois- ja etenkin koillispuolella sisäreuna oli lähes yhtä loiva kuin ulkoreunanakin. (ks. kartta n:o 4 ja kuvat 3-7)

Röykkiö purettiin rengasvallin ulko- ja sisäpuolella pohjaan. Rengasvallin rakenteen selvittämiseksi ja profiilien piirtämiseksi avattiin lounaissektorissa suurten kivien välit sekä purettiin rengasvallia raunion itä- ja pohjoisosassa W-E ja N-S linjoilla. Muu osa rengasvallia jätettiin koskemattomaksi.

Lievekiveyksen kivet olivat pääasiassa pienehköjä (suurin ulottuvuus n. 10-30 cm). Kiveyksen paksuus lisääntyi vallia lähestyttäessä siten, että ulompana oli vain 1 kivikerros ja sisempänä jopa 3-4. Suurten vallikivien väleissä täyte kivisiä oli 4-5 kerrosta. Päälimmäisten kivien suurin ulottuvuus oli 30-40 cm ja alimpana se oli jopa 60 cm. Rengasvallin pohjoisosaan tehdyn leikkauksen perusteella näyttäisi vallin

koillisosan kiviaineksen koostumus olevan varsin säännötön. (ks. kartta n:o 6) Kivikerroksia oli 4-5 ja kivien koko vaihteli, joskin 20-30 cm suuruiset näyttivät olevan vallitsevia. Luoteissektorissa oli kahden suuren vallikiven alle laitettu tukikiviä (ks. kuvat 8 ja 9). Myös länsireunan suuren kiven alla oli pieniä kiviä, mutta ne ovat mahdollisesti luontaisia. Kuten profiilikartasta näkyy, röykkiön pohjataso on hieman lähiympäristöä korkeammalla. Kalliopohja oli näkyvissä useissa kohdissa röykkiön eri puolilla, paitsi rengasvallin sisä- ja eteläpuolella.

Rengasvallin sisällä pohjakivet näyttävät muodostavan N-S suuntaisen n. 3 m pitkän ja 2 m leveän soikean kivikehän. Tämän kehän kaakkoispuolella oli aivan vallin tuntumassa kivirivi. Vastaavan katkelmia näytti olevan myös kivikehän lounaispuolella. Kun kuitenkin jo tutkimuksen alussa oli pääteltävissä, että ainakin osa kivistä oli pudonnut rengasvallilta keskelle, on vaikea sanoa, ovatko nämä kivirivit aivan alkuperäisiä. Pienehköt sortumat ja kiveyksen poisto ovat voineet vaikuttaa muotoon jonkin verran. (ks. kuvat 10-16)

Pohjatasossa oli useassa kohdassa nokimaata välittömästi rengasvallin ulkopuolella. Laaja nokiläiskä oli myös raunion pohjoispuolella olevan kiven kaakkoispuolella. Rengasvallin sisäpuolella nokea ei havaittu. (ks. kartta n:o 5)

Pohja tutkittiin, kunnes saavutettiin puhdas moreeni tai kallioli. Myös liikuteltavissa olleiden kivien alustat tutkittiin. Röykkiö osoittautui täysin löydöttömäksi. Hiilinäytteitä ei saatu. Lopuksi röykkiö entistettiin pyrkien alkuperäiseen ulkonäköön ja rakenteeseen. (ks. kuvat 17-22)

Röykkiö n:o 13

pk kuten edellä

x-koordinaatti = 6358 23

y-koordinaatti = 531 35

kiintopisteen korkeus moreenipinnasta on 24 m. (kp: 077 ; alkuperäinen kp kuten edellä)

Röykkiö sijaitsee moreenimäen loivassa etelärinteessä. Välittömästi sen lähituntumassa on useita muita röykkiöitä (ks. kartta n:o 1)

Ympäristön nykyinen valtapuu on mänty, joukossa on jokunen koivu ja kuusi. Puusto on suhteellisen nuorta. Sammalpeite on varsin vahva ja useat raunioista erottuvat vain matalahkoina sammalpeitteisinä kumpareina, joista pilkistää esiin kivi siellä täällä. Ennen kaivausta rauniosta n:o 13 oli näkyvissä vain vähän. Isommat kivet erottuivat sammalen ja turpeen alta. (ks. kuvat 23 ja 24)

Pintakasvillisuuden poiston jälkeen osoittautui, että raunio oli muodoltaan epämääräinen, muistuttaen lähinnä epäsäännöllistä nelikulmiota. Mitat olivat pohjois-eteläsuunnassa 4 m ja itä-länsisuunnassa 4.2 m. Suurin korkeus oli 0.6 m. Kiviaines oli kauttaaltaan harmaata, keoltaan vaihtelevaa ja osin pyöristynyttä. Pintakiveys oli melko epätasainen, ja on mahdollista, että rökkiötä on pengottu, varsinkin kaakkois-sektorissa.

Raunion luoteis- ja koillissektoreissa oli suuria kiviä kaarevassa linjassa. Nämä olivat raunion suurimpia kiviä (suurin ulottuvuus 30-100 cm). Niistä itäisin oli kallellaan pienessä painanteessa ja sen alla oli pieniä kiviä. Tämän kivirivin pohjoispuolella näkyi kallion pinta. Rökkiön lounaiskulmassa oleva iso kivi ja siitä itäänpäin olevat kivet ikäänkuin rajasivat rökkiön eteläreunaa. Pohjois-etelälinjalla oli myös muutamia isompia kiviä jonontapaisessa asemassa. Välittömästi N-S linjalta länteen oli 2 m pitainen ja n. 1 m levyinen alue, jossa oli runsaasti pienempiä kiviä. Tässä kohdassa täytekiveys oli paksuin; muualla ja etenkin kaakkois-sektorissa raunion pohja oli laajalti näkyvissä. Raunion luoteis- ja koillispuolella oli suurehkoja kiviä, jotka lienevät luontaisia tai pengottu nyt tutkittavana olleesta tai sen viereisistä rökkiöistä. (ks. kartta n:o 7 ja kuvat 25 ja 26)

Täytekiveys, joka oli hyvin vähäinen, purettiin sektoreittain siten, että voitiin piirtää profiilit N-S ja W-E linjoja pitkin (ks. kartta n:o 9). Vain N-S linjalta länteen olleessa täytekiveyksessä oli 1-2 kerrosta pienehköjä kiviä.

Kun rökkiö oli purettu pohjaan, erottuivat pohjois- ja eteläreunan kivirivit selvemmin, samoin kuin N-S linjalla olevat kivet. Nämä eivät muodostaneet selviä rakenteita. Mahdolliset alkuperäiset muodot ovat tosin voineet turmeltua. (ks. kartta n:o 3 ja kuvat 27 ja 28)

Raunion pohja tutkittiin, kunnes saavutettiin puhdas moreeni. Käännettävissä olleiden kivien alustat katsottiin, mutta mitään ei löydetty. Pohjatutkimuksen jälkeen röykkiö koottiin pyrkien alkuperäiseen näköön ja rakenteeseen. Lopuksi siistittiin kummankin tutkitun raunion ympäristö.

Päätelmät

Röykkiö n:o 15 on selvästi ihmiskätten töitä. Näyttää siltä, että on käytetty paikalla ollutta luonnonmuodostumaa hyväksi täydentämällä ja ehkä muuntelemalla sitä. Röykkiön säännöllinen muoto ja rakenteelliset yksityiskohdat, kuten vallikivien väliin huolellinen täyttäminen ja tuenta, osoittavat, ettei sitä ole tehty tilapäistä käyttöä varten, eikä se myöskään voi olla kaskiraunion tapainen viljelystoiminnan sivutuote. Raunio ei tunnu oikein sopivan minkään rakennelman perustaksi. Merimerkiksi sen sijainti olisi huono ja ollakseen rakennuksen pohja se on kokoonsa nähden turhan järeä. Todennäköisimältä tuntuu, että kyseessä on hautaraunio, varsinkin, jos rengasvallin sisällä olevat muodostumat ovat alkuperäisiä. Poltettua luuta ei löydetty ja silloin tämä viittaisi ruumishautaukseen. Ongelman muodostoa nokialueen rajoittuminen pelkästään rengasvallin ulkopuolelle. Rokilaikuilla ei kuitenkaan liene yhteyttä polttohautauksiin. Sijaintikorkeuden perusteella röykkiö on voitu rakentaa aikaisintaan n. 350 BC (laskettu takautuvasti käyttäen isobaasiarvoa 7.6 mm/v (E. Kääriäinen 1963) ja hidastuvuutta 1.4%/100 v) ja on todennäköisesti muita Säynäskorvenmäen raunioita myöhäisempi. Näistä raunio n:o 15 eroaa sijaintinsa ja rakenteensa puolesta.

Röykkiö n:o 13 vastaa kooltaan ja muodoltaan suurinta osaa kalmiston raunioista. Röykkiöön, jossa on voinut olla rakenteita, lienee tehty yksi ruumishautaus.

Korjattujen laskujen mukaan Säynäskorvenmäen röykkiöt on rakennettu aikaisintaan n. 500 BC ja rakennusperiodi lienee päättynyt ajanlaskun alun tienoilla.

Kaivauskertomuksen
tarkastanut

Unto Salo

Turussa 25.3.1983

Timo Kuokkanen

Valokuvaluettelo

1. Säynäskorvenmäki pohjoiskoillisesta. Röykkiö n:o 1 on nuolen osoittamassa paikassa.
2. Säynäskorvenmäki vasemalla. Röykkiö n:o 15 sijaitsee etualalla olevassa notkelmassa. Kuvattu etelälounaasta.
- 3.-4. Röykkiö n:o 15 päällyskasvillisuuden poiston jälkeen. Kuvattu länsilounaasta.
- 5.-7. Röykkiö n:o 15 päällyskasvillisuuden poiston jälkeen. Kuvattu koillisesta.
- 8.-9. Röykkiö n:o 15. Tukikiviä vallikivien alla luoteissektorissa. Kuvattu luoteesta.
- 10.-12. Röykkiö n:o 15. Keskiosan pohjakiveys. Kuvattu länsiluoteesta.
13. Röykkiö n:o 15. Keskiosan pohjakiveys kaakkoissektorissa. Kuvattu lännestä.
14. Röykkiö n:o 15. Keskiosan pohjakiveys lounais- ja kaakkoissektoreissa. Kuvattu itäkaakosta.
15. Röykkiö n:o 15. Keskiosan pohjakiveys luoteissektorissa. Kuvattu etelästä.
16. Röykkiö n:o 15. Keskiosan pohjakiveys koillissektorissa ja osassa kaakkoissektoria. Kuvattu etelästä.
- 17.-18. Röykkiö n:o 15 entisöitynä. Kuvattu lännestä.
- 19.-22. Röykkiö n:o 15 entisöitynä. Kuvattu koillisesta.
- 23.-24. Röykkiö n:o 13 luonnontilassa. Kuvattu etelästä.
25. Röykkiö n:o 13 päällyskasvillisuuden poiston jälkeen. Kuvattu eteläkaakosta.
26. Röykkiö n:o 13 päällyskasvillisuuden poiston jälkeen. Kuvattu pohjoiskoillisesta.
27. Röykkiö n:o 13. Pohjakiveys. Kuvattu etelästä.
28. Röykkiö n:o 13. Pohjakiveys. Kuvattu koillisesta.

Valokuvien negatiivit ovat Turun yliopiston arkeologian osaston negatiiviluettelossa numeroin: 5153, 6111-6115, 6117, 6118, 6124-6123, 6130, 6131, 6136-6146, 6149 ja 6150.

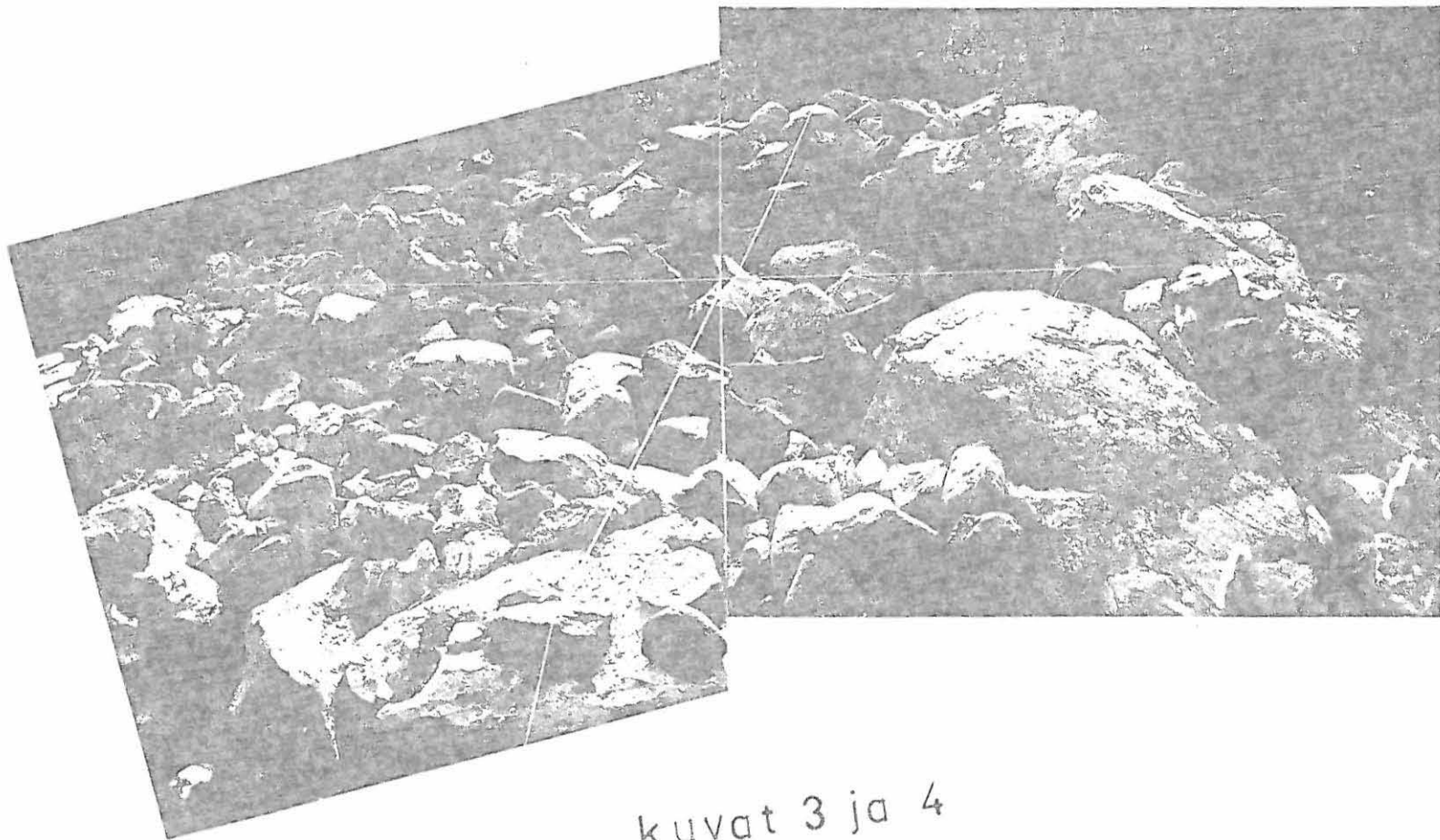

kuva 1

Kuva 2

Merikarvia Säynäskorpi 1982

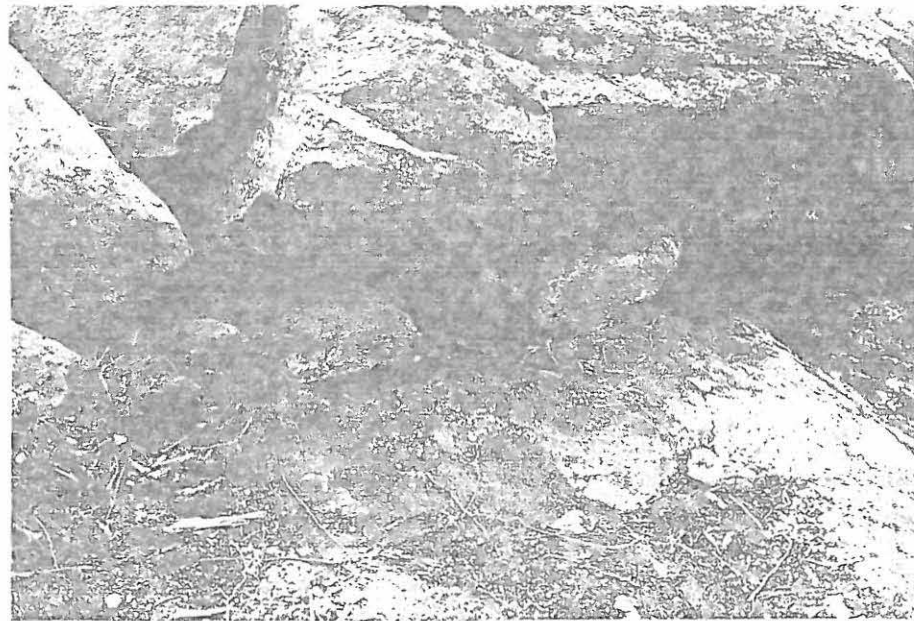
kuvat 3 ja 4

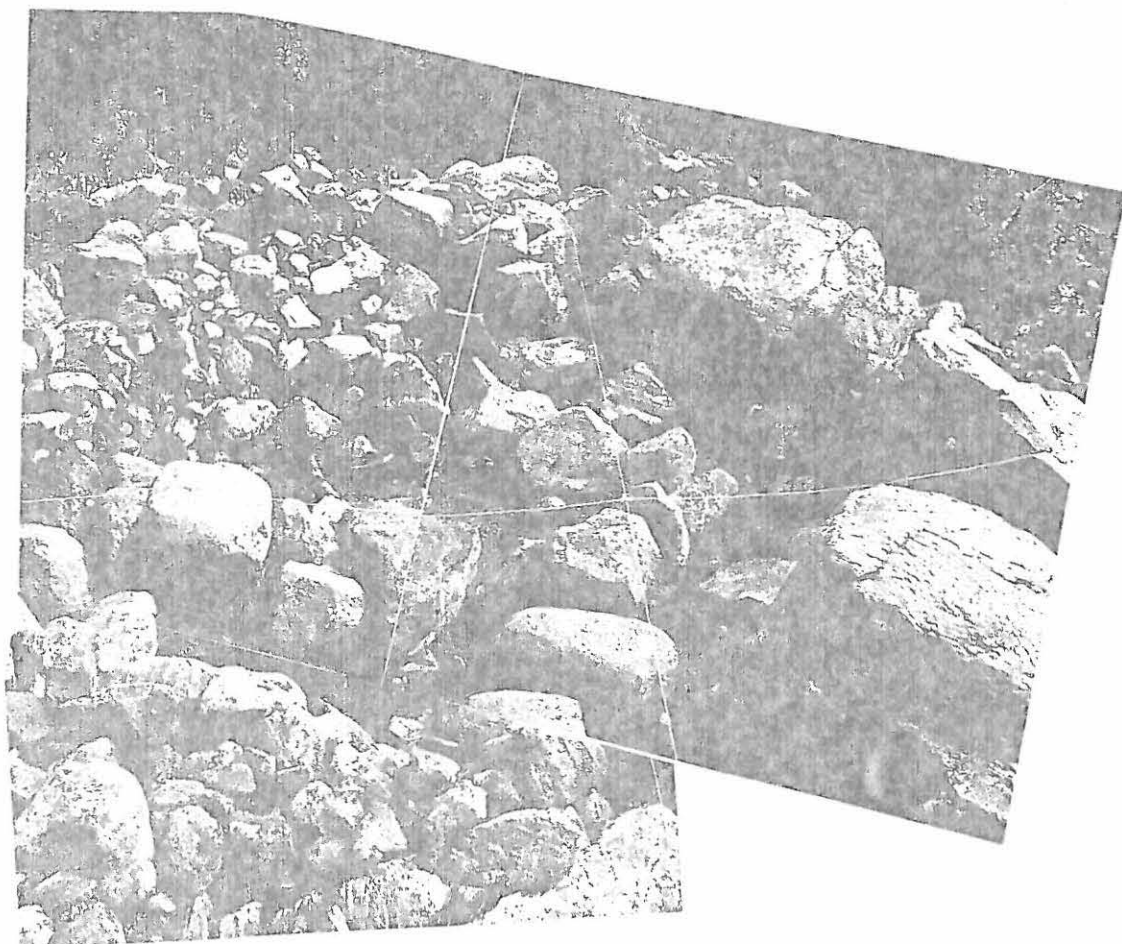
kuvat 5-7

kuva 8

kuva 9

kuvat 10 - 12

kuva 13

kuva 14

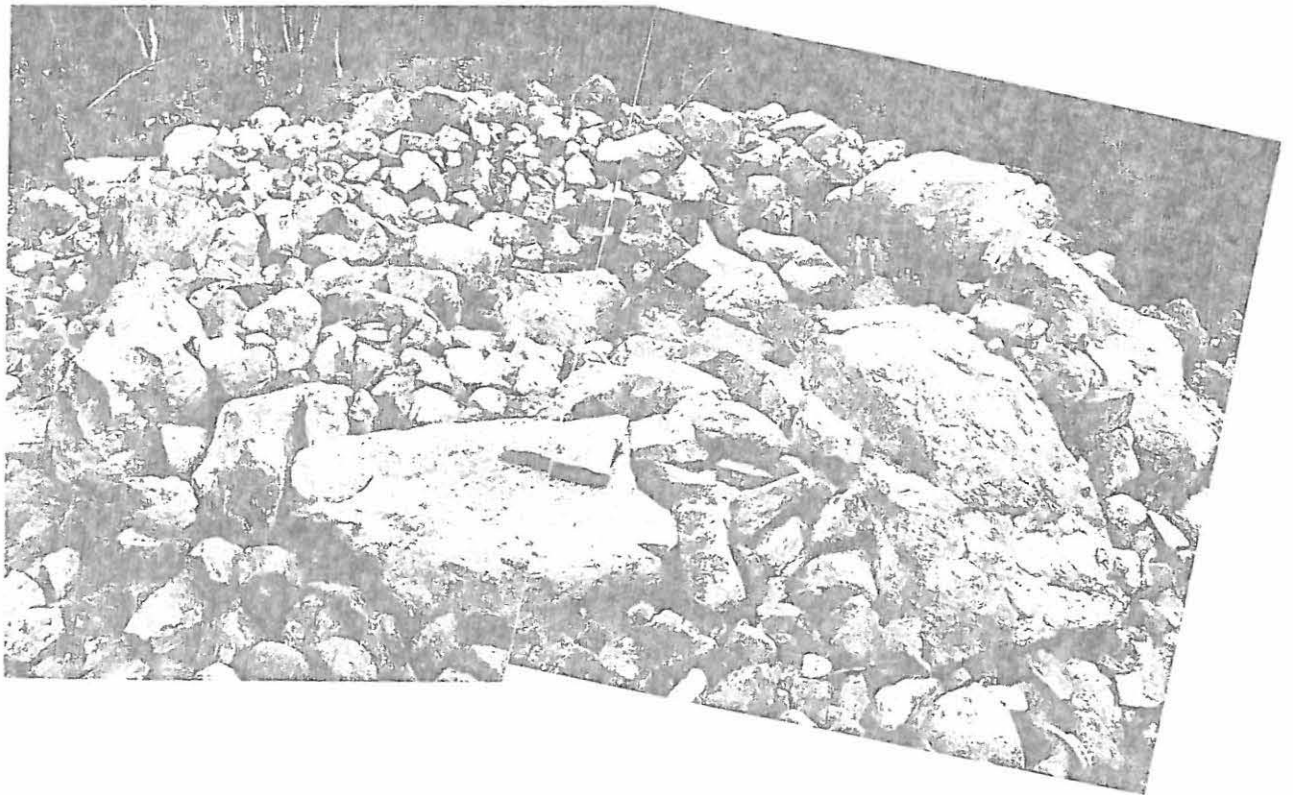

kuva 15

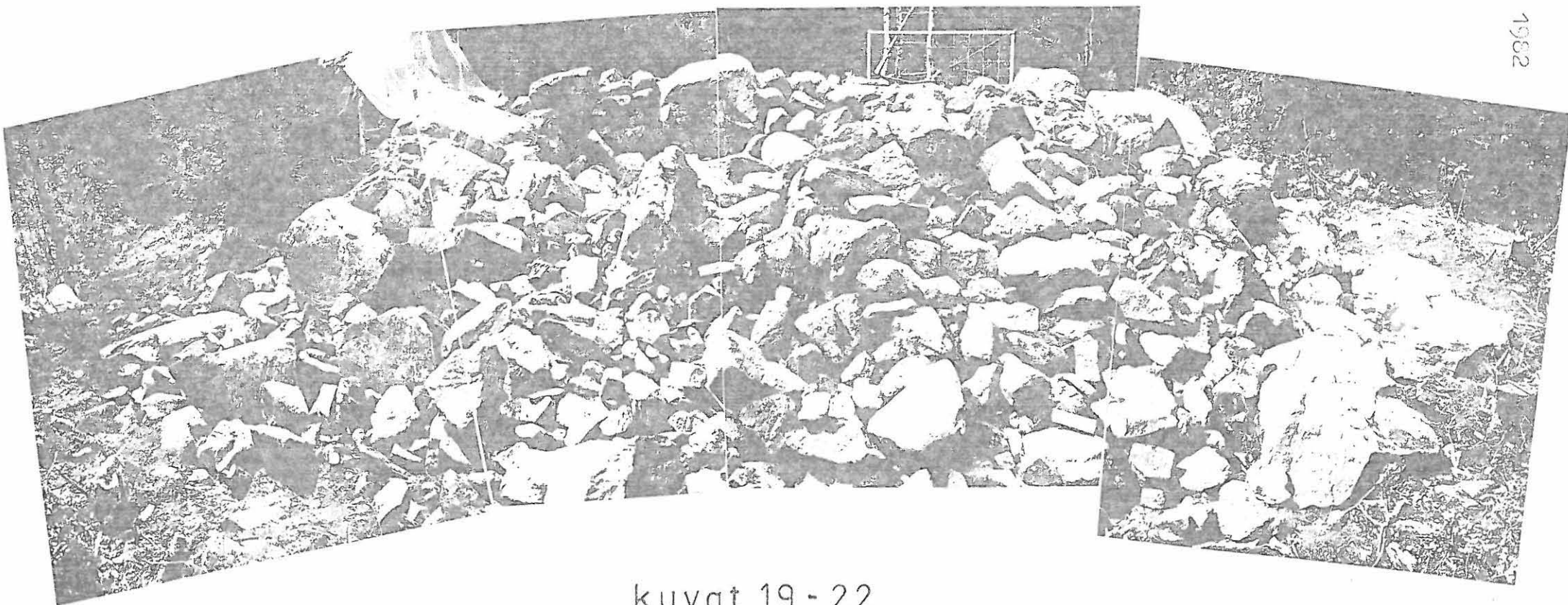

kuva 16

Merikarvia Säynäskorpi 1982

kuvat 17 ja 18

kuvat 19 - 22

kuvat
23 ja 24

kuva 25

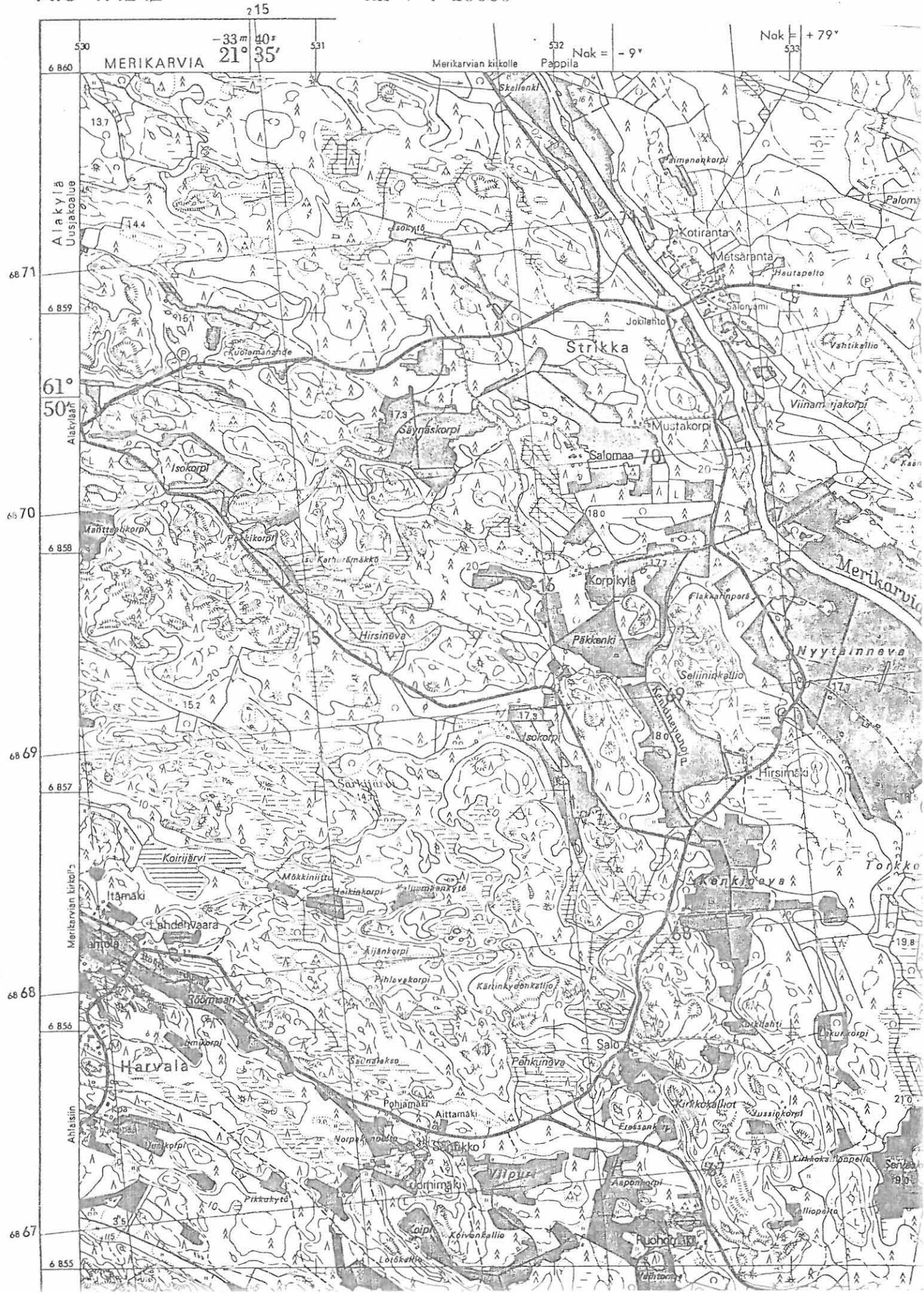
kuva 26

kuva 27

kuva 28

MERIKARVIA, ALAKYLÄ
SÄYNÄSKORVENMÄKI
RIKALAINEN 35⁵

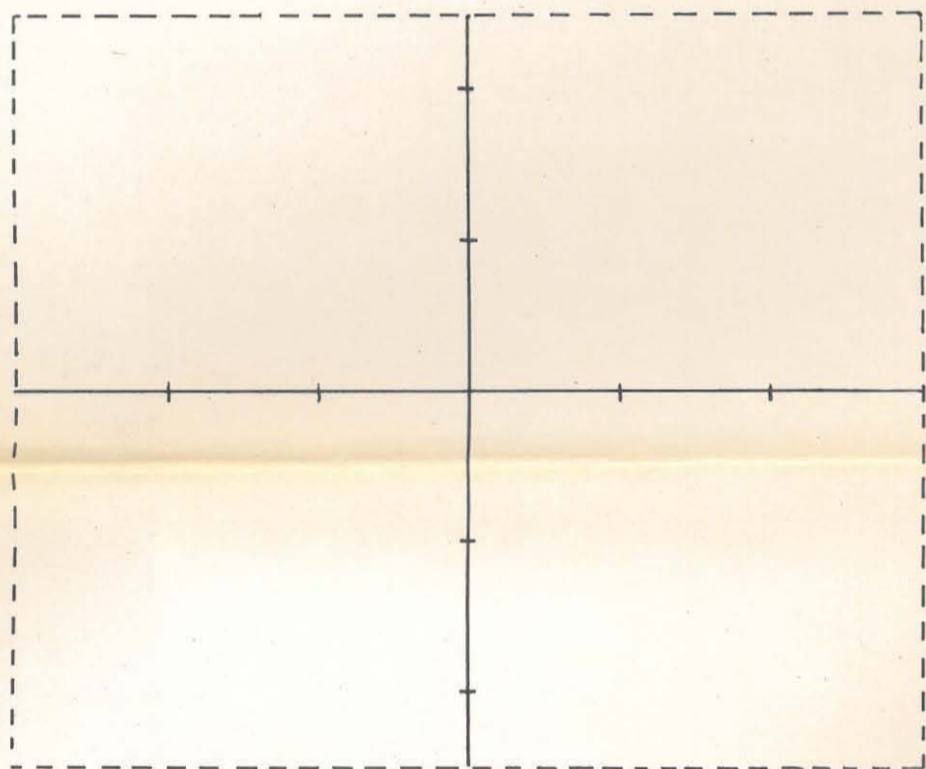
1982

RÖYKKIÖT N:O 13 JA N:O 15

KAIVAUSALUEKARTTA

MK 1:50

KARTTA N:O 3

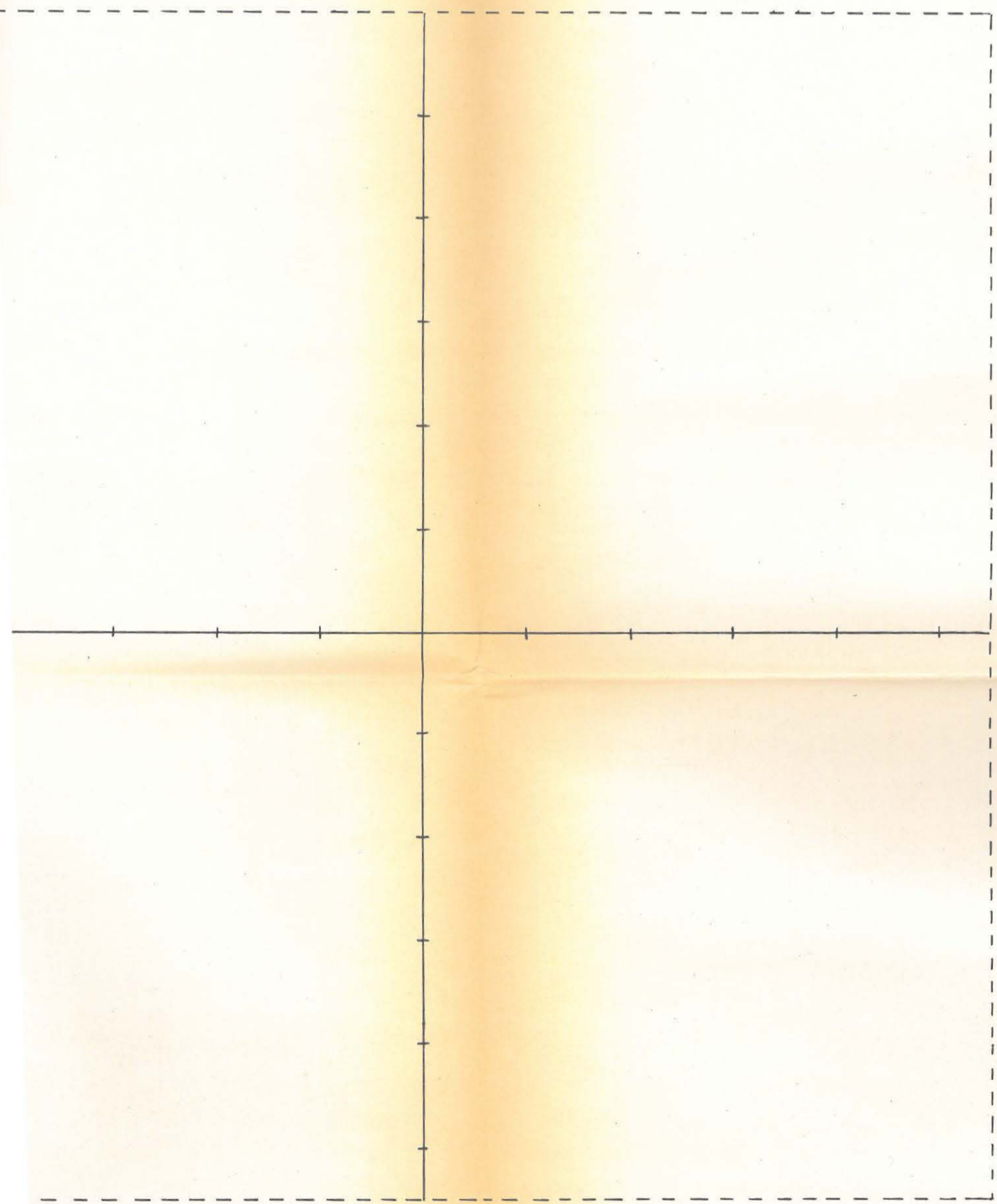
● kp
077

okone

○ kone

röykkiö n:o 13

0 1 2 m

•kp
124

röykkiö n:o 15

10/19/57
12/1/57

o koue

TAYDENNETTY 1982)
A N:O 1
KARTTA
KARTAN N:O 1142 12, X 6 858 30, Y 531 35
00

KKIÖ
nnös ; MK 1:1000

531 50

6 858 50

0 25 50 m

531 50